

EIS-symposium Bestuivers zaterdag 27 januari 2018

Het jaarlijkse EIS-symposium heeft dit jaar het thema ‘bestuivers’. Er is een extra vol programma over de rol van bijen en zweefvliegen in onze natuur en landbouw. Keynote-speaker is Dr. N. Gammans uit Engeland over haar inspirerende programma ter bescherming van hommels. Tevens zal een tip van de sluier worden opgelicht over de nieuwe rode lijst voor de Nederlandse bijen.

Locatie: De Uithof in Utrecht

Het programma loopt van 10.30-16.00 uur, zaal open 10.00. Na afloop is er gelegenheid tot napraten met een hapje en een drankje. Deelname is gratis, wel verplicht aanmelden i.v.m. de catering.

Voor meer informatie en aanmelding zie www.eis-nederland.nl/eisdag.

Programma

10.00 Ontvangst met koffie en thee

10.30 Welkom – Bart van Tooren, voorzitter EIS Kenniscentrum Insecten

10.35 Bloembezoekers en bestuivers in Nederland – Koos Biesmeijer

11.05 Bijendiversiteit in beeld – Jan Smit

11.20 Meer bestuivers in de tuin – Pieter van Breugel

11.40 Conserving rare bumblebee species in southern England – Nicky Gammans

12.20 Lunch (zelf meebrengen)

13.30 Mini-lezingen (10 min):

Wilde bijen in Friesland – Peter de Boer

Bouwen met bijbedoelingen – Frans van Alebeek

De zandhommel, panda van het Haringvliet – Linda Jagt

14.00 Gaat het al beter met de Nederlandse bijen? Resultaten van de nieuwe Rode Lijst – Menno Reemer

14.15 Welke insecten bestuiven onze gewassen? – David Klein

14.45 Koffie- en theepauze

15.00 Bijen in Vlaanderen – Jens d’Haeseleer

15.20 Meer kleur in het groen: niet alleen voor bestuivers! – Kars Veling

15.40 Hommelhulp Nederland / Nederland zoemt – Vincent Kalkman

16.00 Borrel

17.00 Sluiting

Werkgroepen

Motmuggen (Psychodidae)

In februari 2017 is een werkgroep Motmuggen opgestart. Vooral nog is dat niet meer dan een lijstje met e-mailadressen van ‘allen’ die in Nederland en België iets met motmuggen doen of deden. Dat ‘iets’ kan lopen van soortenlijsten bijhouden tot larven determineren tot mijn hobby: kijken hoe ver je kan komen met fotodeterminatie van imago’s. Er is een kloof tussen foto’s determineren en echte determinatie onder de binoc tot op de soort, maar vaker dan gedacht blijkt die kloof te kunnen worden overbrugd. Al is ook duidelijk dat er genoeg gevallen zijn waarin je niet verder dan tot ‘genus spec’ zult kunnen komen. Intussen is het erg leuk pionieren.

Op Waarneming.nl heb ik de soortinfo fors aangevuld (ook met museumfoto’s) en zoiets leidt direct tot meer aandacht voor deze familie en tot het maken van betere foto’s.

Wat een werkgroep ook kan doen om meer aandacht voor een

Clogmia spec. (foto Weia Reinboud)

groep op te wekken, is het bedenken van Nederlandse namen. Voor de motmuggen lijkt me dat geen goed idee. Alle literatuur is immers buitenlands, de Nederlandse lijst zal misschien nog wel verdubbelen, de taxonomie is nog lang niet uitgekristalliseerd. Dit opschrijvend bedenk ik dat je wel halve Nederlandse namen kunt maken, door de wetenschappelijke genusnaam aan te vullen met een Nederlandse soortaanduiding. Er borrelen er direct een stuk of twintig in me op, de witgepunte Clogmia als eerste.

Weia Reinboud

Wantsen (Heteroptera)

Het wantsenproject (zie Nieuwsbrief 65 van juli 2017) verloopt volgens plan. Via Waarneming.nl kwamen er tot op heden 15.989 gevalideerde waarnemingen van Coreoidea en Pentatomoidea. Dit is ten opzichte van 2016 (7.147 records) een ruime verdubbeling van het aantal waarnemingen. Een mooi resultaat en een beloning voor Vincent Kalkman, Dik Hermes en ondergetekende die middels lezingen en excursies een klein, maar enthousiast publiek wisten te bereiken. Een belangrijke bijdrage werd geleverd door de Wantsenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, die alleen al bijna een kwart van alle waarnemingen voor haar rekening nam!

Meest opmerkelijk was het betrekkelijk grote aantal waarnemingen (15) van *Pinthaeus sanguinipes* (Pentatomidae) met eerste waarnemingen voor Friesland, Drenthe en Noord-Holland en de negen waarnemingen van *Bathysolen nubilus* met eerste waarnemingen in Utrecht en Zuid-Holland. Voor beide een wezenlijke uitbreiding van hun areaal. Het totale bestand van waarnemingen voor deel 5 van de Verspreidingsatlas van de Nederlandse wantsen omvat inmiddels 69.522 records.

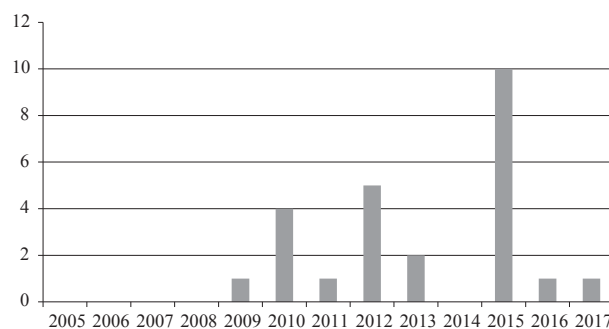
In Faunistische Mededelingen 48 werd overigens van deze groep een voor Nederland nieuwe graafwants (Cydnidae) gepubliceerd: de Atlantisch-mediterrane *Ochetostethus nanus*, die door Joop Prijs in 2016 in een malaiseval op De Meneersche Plaat werd verzameld. Een door Lo Troisfontaine in juli 2017 bij Venray verzameld exemplaar behoort vermoedelijk ook tot deze soort.

De uitgave van een tweede veldgids is gepland voor volgend jaar. Het boekje zal de families Aradidae, Lygaeidae, Piesmatidae en Berytidae omvatten, in totaal 118 soorten.

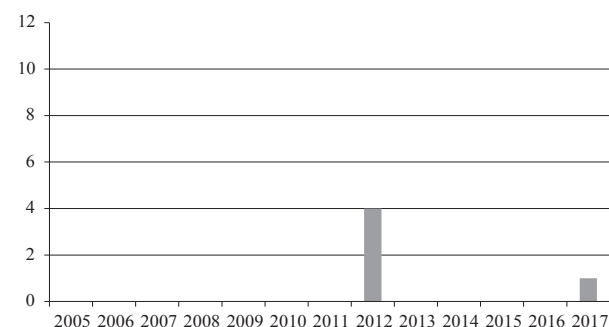
Berend Aukema

Landplatwormen

In 2016 is de werkgroep landplatwormen opgericht. 2017 begon goed met een radio-optreden voor Vroege Vogels over de invasie van exotische landplatwormen naar aanleiding van een nieuwsbericht op Nature Today. Ook is er in januari contact gelegd in Tel Aviv met Henk Mienis, die veel veldwerk (in Nederland) doet naar landplatwormen. Omdat voor het ongeofende oog de twee inheemse landplatwormensoorten (donkere landplatworm *Microplana terrestris* en tweelijnige landplatworm *Rhynchodemus sylvaticus*) moeilijk te vinden zijn, is aansluiting gezocht bij de malacologische vereniging. Dit is een logische aansluiting, omdat slakken en landplatwormen niet alleen

Aantal vondsten van de donkere landplatworm *Microplana terrestris*.

Aantal vondsten van de tweelijnige landplatworm *Rhynchodemus sylvaticus*.

in dezelfde biotoop zitten (vochtig, koel en donker), maar ook in elkaars voedselketen (platwormen eten slakken). Kortom, waar een slak is, is ook een platworm. Niet alleen vond mijn werkgroep een warm welkom en geïnteresseerd oor bij de malacologen, maar ook kon ik gebruik maken van zoek- en fotocapaciteiten van ervaren slakkenzoekers. Helaas heeft dat tot op heden geen hit opgeleverd. Het lag niet aan het weer, op beide excursiedagen (1 juli in Drenthe en 16 september in Fort Rhijnauwen) was er sprake van een druilerig weertje. Of, naar een bekend malacologisch gezegde: takkenweer is slakkenweer. Het leek er even op dat ik twee donkere landplatwormen had gevonden bij het veldwerk in Fort Rhijnauwen, maar de ene worm bleek toch een bloedzuiger te zijn (gedetermineerd door Ronald Sluys), en de ander een nematode (vanaf de foto gedetermineerd door Henk Mienis). Het is kennelijk nog niet zo makkelijk. Gelukkig heeft Henk Mienis meer ervaring. Hij vond op Terschelling in oktober van dit jaar de donkere landplatworm. De zeldzamere tweelijnige landplatworm had hij al in eerdere jaren (2014 en 2015) daar aangetroffen.

Plannen voor volgend jaar zijn de Wikipediapagina's van landplatwormen uit te breiden met informatie en foto's, nog meer (internationale) contacten leggen met deskundigen, veldwerk doen samen met de Malacologische Vereniging, en de waarnemingen bijhouden op Waarneming.nl. En voor de toekomst: een buitenlandexcursie naar landplatwormenparadijzen als Nieuw Zeeland en Australië.

Overigens: hulp bij de werkgroep is welkom. Als je het leuk vindt een onderbelichte groep voor het voetlicht te brengen, en mee te gaan op veldwerk: neem contact met me op.

Sytske de Waart

Haften (Ephemeroptera)

De haftenwerkgroep is inmiddels weer heropgestart. Er zijn nog geen publicaties verschenen. Er zal een nieuwsbrief komen wanneer het aantal geïnteresseerden een goed niveau heeft bereikt. Het ledenaantal groeit gestaag, dus vermoedelijk zal er begin volgend jaar de eerste nieuwsbrief komen.

Hierin zullen een aantal kwesties behandeld worden, zoals cryptische haftensoorten in Nederland, een overzicht van bijzondere waarnemingen en aankondigingen van komende publicaties, zoals de checklist en entomologische tabel. Dit alles zal met veel foto's worden aangekleed, dus reden genoeg om je gratis op te geven bij de haftenwerkgroep.

Geen zin om te wachten op de nieuwsbrief? Bekijk dan eens de Facebookpagina 'Ephemeroptera', waar we tegenwoordig ook een Nederlands perspectief in hebben. Hier kun je al je haftenvragen kwijt, van determinatie tot ecologie. Ook wordt er gewerkt aan een literatuurlijst.

Interesse in haften? Aanmelden voor de haftenwerkgroep kan door een mailtje te sturen naar daandrukker@gmail.com, zowel voor specialistische als voor toegankelijke informatie over deze fascinerende groep.

Daan Drukker

Zoöplankton

Voor wat betreft watervlooien was dit jaar erg succesvol: met een cursusdag over Nederlandse watervlooien, een bezoek aan het internationale watervlooiencongres in Beieren en verschillende artikelen die nu op de plank liggen.

Voor de tweede keer werd een cursusdag over watervlooien georganiseerd. De eerste keer was drie jaar geleden. Op 4 april werd een workshop gegeven bij Waterlab Zuid in Werkendam over de Nederlandse watervlooien. Voor 20 deelnemers werd de meest recente stand van zaken geschetst en werden monsters bekeken en gedetermineerd. De deelnemers waren vooral afkomstig van de laboratoria van de waterschappen en bureaus, maar ook het NIOO was met vier mensen aanwezig.

Er werd deelgenomen aan het driejaarlijkse congres over watervlooien: CLADOCERA XI. Het congres werd dit jaar georganiseerd door de universiteit van Bayreuth (Beieren). Veel aandacht voor *Daphnia* als onderzoeks- en modelorganisme. Als werkgroep werden twee presentaties gegeven. Ik heb een lezing gegeven over watervlooien in tijdelijke wateren in Nederland. Samen met Marjolein Hoyer (Stichting Waterproef) werd een poster gepresenteerd (Meanwhile in the Netherlands) over de watervlooien die voor Nederland ontbreken in het nieuwe boek Freshwater Crustacean Zooplankton of Europe. Het was een zeer inspirerende bijeenkomst en er werden erg nuttige contacten gelegd met taxonomen van over de hele wereld. De lezing en de poster zijn op ResearchGate geplaatst.

In kleine oplage is een tabel voor het genus *Bosmina* verschenen. Deze is aan een aantal analisten en amateurs verstuurd met het verzoek de tabel te gebruiken en commentaar te leveren op de bruikbaarheid. Op basis van het commentaar zal de tabel worden aangepast. Er liggen verschillende publicaties op de plank voor NFM, die zodra ze geplaatst zijn een goed overzicht geven van de Branchiopoda in Nederland. Het gaat om een taxonomische herziening (*Eubosmina longispina*), een overzicht van de status, Nederlandse namen en de bedreiging van alle soorten en nog twee nieuwe soorten *Chydorus* voor de Nederlandse fauna. Als deze artikelen gepubliceerd zijn zal dat de basis zijn voor een atlas en een nieuwe determinatietabel van de Nederlandse Branchiopoda. Hier zal in 2018 aan gewerkt worden. Voor het blad Tussen Duin en Dijk wordt op verzoek een artikel geschreven over watervlooien in het achteroeverproject in de Koopmanspolder.

Dit jaar werd, in opdracht van de werkgroep, door studenten van de Aeres Hogeschool te Almere onderzoek gedaan aan het voorkomen van de venslurfwatervlo in Nederland. Verder werd onderzoek van een student van de Aeres Hogeschool aan de watervlooien in de Koopmanspolder begeleid. Dit onderzoek maakt deel uit van een stage bij Witteveen + Bos. Ook werd voor (zoö)plankton onderzoek in het Markermeer een studente van de Universiteit van Amsterdam geholpen bij het determineren van de watervlooien.

Martin Soesbergen

